

Timo Kinnunen
Särkiniementie 16 A 41
70700 Kuopio
Finland

Mikkelin maili I

Miksiköhän menin aluksi nimenomaan juuri Mikkeliin?

Miksiköhän? No, koska Rauhassa minulla ei ollut tulevaisuutta, ja pankonpäällyspojan virkaa ei edes tarjottu, oli minun pakko lähteä kotoa maailmalle puuveitsellä kultaa vuolemaan, ja päästä mahdollisimman pian mukaan työelämään ; eli leipään kiinni ; niinkuin sitä sanottiin. En nimittäin pärjännyt oppikoulussa, vaikka sainkin sieltä lopulta jonkinlaisen päästötodistuksen. Keskiarvo muistaakseni kutosen paikkeilla. *Ehtojahan* minulla oli joka vuosi, ja jäin minä pari kertaa luokallekin että päsähti. 9-vuotiaana saamani kallonmurtuman eräs seuraus oli se, ettei läksyihin keskittyminen onnistunut, ja fyysinen suorituskyky oli melkein olematon. Osaksi tästä syystä olin koulukiusattu, ja jatkuva paha mieli ei motivoinut minkäänlaisiin jatko-opintoihin. Tai kiusattu ja kiusattu, mutta kyllä se ainainen suunsoitto otti päähän, ja johti lopulta välienselvittelyyn erään oppilassällin kanssa koulun pihalla. Siinä sitä sitten vedeltiin turpiin toisiaan, ja niin minä sain *koulurauhan*. Jättivät, saatanat, viimeinkin rauhaan. Selityksenä tähän oli se, että 9-vuotiaana kadottamani lihasvoima ja kehonhallinta olivat parantuneet oleellisesti, ja lyönneissä alkoi olla voimaa takana. Olin ollut vuosien ajan vapautettuna voimistelusta ja urheilusta, ja niinpä sitten liityin jonoon, josta siirryttiin vetämään rekillä leukoja, mutta selkäkippeihin oli vielä liian pitkä matka. Jos olisin tuolloin tiennyt, että kiusaajat olisivat myöhemmässä elämässä vieläkin samanlaisia pirulaisia, ja pahempiakin, niin oitis olisin vetänyt itseni leukakeinuun. Vaan ei sitä enää kehtaa, kun tämän (ja nämä) tietää. Olisin minä toki ottanut *koulurauhan* ihan ilman tappeluakin, mutta kun sitä ei muuten saanut. Ei sodanjälkeisessä Suomessa. Eikä sitä jaksakaan sellaista päivittäistä nakan naputtamista ja tönimistä. Toki voi aina arvailla josko koulussa olisi ollut jotakin vikaa? Tai opettajissa? Varmaan muuten olikin. Eivät ne mitään pedagogian ritareita olleet. No, tosin suoritin viimeisen luokan neljät ehdot senverran hyvällä menestyksellä, että opet ja rehtori pyysivät minua siltä istumalta jatkamaan syksyllä lukiossa, mutta en katsonut silloin voivani jatkaa opiskelua. Kouluun liittyi niin paljon paha mieltä! Ajattelin mielessäni, että töissä olisi jotensakin samanlaista kuin koulussa ; paitsi ehkä mukavampaa. Notkuin koulun päättämisen jälkeen jonkin aikaa kotona, ja olin työssä tuntipalkkalaisena Rauhan maatilalla.

Kävin noihin aikoihin ensimmäisiä kertoja ihan oikeissa ravintoloissa, vaikka niitä pidettäisiin nykyisin pelkkinä kaljakuppiloina – kuten **Roopen Krouvi** -kuppilaa Lauritsalassa. Saihan sieltä aina sen yhden tuopillisen. Myöhemmin pahoin alkoholisoitunut serkku-vainajani tunsikin tarkkaan kaikki muutkin Lappeenrannan *roopenkrouvit*, ja se sai niistä aina useammankin neloskaljan kuin vain yhden, joka minulle suotiin. Toisaalta se myös kuoli nopeammin alkoholin aiheuttamiin sairauksiin, mutta onnistui pettämään itseään ihan loppuun saakka. Päivää ennen kuolemaansa se sanoi, että eivät hänen sairautensa aikakaan viinasta johtuneet; ja sitten se oli seuraavana aamuna vainaa. Loi oman *FaceBook* -ryhmänkin, johon kaikki sukulaiset oitis liittyivät, vaikka eivät käyneet serkkuparkaa koskaan edes katsomassa, mutta minä en moiseen touhuun halunnut osallistua, sillä samanlaisia ne olivat ne kouluaikaiset kiusaajatkin, noin periaatteessa. Suuria teeskentelijöitä kaikki tyynni. No niin. Eräällä noista nuoruuden kapakkamatkoistani sain keuhkokuumeen (banaalin pneumonian), jota varten jouduin olemaan useita viikkoja Rauhassa henkilökunnalle varatulla sairasosastolla, ja saamaan päivittäin monia, kivuliaita penisilliinipistoksia perseeseen. Oli se aikaa! Ei jaksanut oikein onanoidakaan. Työsuhteeni Rauhassa oli kuitenkin lyhytaikainen, ja vailla jatkuvuutta, koska eihän siellä talvisin tarvittu ylimääräistä työvoimaa. Hyvä kun duunia riitti vakituisillekaan. Ja nythän koko sairaala on lopetettu, ja siellä on jonkinsortin kylpylä rikkaita ryssiä varten.

Ensimmäinen vaiheeni Mikkelissä

Olen viettänyt Mikkelin kaupungissa oikeastaan kolme erillistä elämänvaihetta, joista ensimmäinen oli aika Karjaportilla ja Moisision sairaalassa. Isäni sai järjestettyä minulle agrologisuhteillaan harjoittelupaikan Osuusteurastamo Karjaportilta, ja notkuin siellä noin vuoden verran. Sen sanoisin, että nuorelle miehelle on kenties tarjolla parempiakin starttipaikkoja kuin joku lihanjalostustehdas, josta aloittaa ammatillinen tutustuminen maailmaan, sillä täälläkin olin jo valmiiksi pakassa se kaikkein alimmainen kortti, ja minulla oli hyvin heikot eväät sopeutua työväestön ristiriitaiseen ajatusmaailmaan, jossa suu sanoi yhtä, ja käsi toimitti toista. Iltaisin oltiin kapakassa lukeneita maisterisherroja, ja päivisin helvetin hyviä työmiehiä tehtaalla. Nämä maailmat eivät vain koskaan kohdanneet. Nythän tätä teurastuslaitosta ei enää ole: välillä se oli osa Järvi-Suomen -yhtiötä, kunnes sitten lakkautettiin. Karjaportilla olo oli omanlaistaan aikaa; vaikkakin tyyten erilaista kuin mitä runoilija **Saarikoskeli** eli, kun vietti aikaansa Prahassa ja Euroopan reunalla. Hänhän oli arvostettu kirjailija, ja hänen ei tarvinnut nousta aikaisin aamulla tehtaaseen, ja kävellä kilometritolkulla läpi aamukirpeiden maisemien. Nuorena sitä jaksaa ihmeesti kaikkea tällaista, ja unentarvekin on aika vähäinen. **Saarikoski** oli arvoisa herra, ja ihmiset lukivat huulet tötteröllä hänen raporttejaan, joissa hän onanoi milloin missäkin prahalaisessa paskahuussissa. Vaikka hänellä ei ollut mitään erityisen painavaa sanottavaa, niin se ei lukijoita haitannut. *Nero* oli äänessä, ja kutkutti niin mukavasti vaikka koulukiusaajan korvia. Ne saattovat ajatella, että ei me sentään tuollaisia juoppoja olla, vaikka ei osatakaan väännellä sanoja fiksulla tavalla. **Saarikoski** oli onnistunut koukuttamaan heidän; ja ihan samalla tavoin kuin joku rokkari koukuttaa kuulijansa, tai joku julkkis saa elämänsä kuulostamaan jännittävämmältä kuin se onkaan. Ketäpä olisi siis kiinnostanut jonkun nuoren tehtaantyöläisen jorinat; tyyliin: ihmisiä telineillä (ja lauantaisin sammuneena niiden alla). Lisäksi kannattaa huomioida se, että lapsuuskotini oli sangen konservatiivinen, ja ei missään tapauksessa työväenhenkinen. Muistan kuinka vappunakin sain aina kääntää talikolla peltoa, kun naapurin duunaripenskat kulkivat palloineen ja viuhkoineen, ja joivat simaa. Olin osa luokkataistelua, ja osoitin työlläni sen, ettei Vappu ollut oikeastaan minkään valtakunnan juhla. Ei meille ostettu vappuhuiskia! Joitenkin se kaikki vaan sitten sujui. Ei maatilalla juurikaan osoiteltu mieltä, ja viikottaisessa yhteissaunassa ei puhuttu politiikkaa, tai muisteltu sodan sankaritöitä. Ei se nyt ollut sopivaa. Karjaportilla joutui kohtaamaan maailman raadollisimman puolen, ja jatkuvan posmotuksen siitä miten työläisiä aina kusetettiin. Elettiin kuitenkin suurta murrosvaihetta, ja todistettiin maaseudun autoitumista. Noihin aikoihin esimerkiksi suomenhevosta tapettiin liukuhihnalla, jotta ihmiset olisivat voineet ostaa suolamakkaraa, ja väliin sattuneet lihavuoret sylväisivät teurastamot täyteen. Ihmisiä muutti joukoittain kaupunkiin ja ulkomaille, ja maaseutu tyhjentyi vauhdilla. Jäljelle jääneet maatilat koneistuivat, ja hevosista haluttiin päästä eroon. Tuossa prosessissa suomenhevosenrotu tapettiin lähes sukupuuttoon, ja sen pelasti jälkimaailmalle oikeastaan vain raviurheilu, ja vähitellen lisääntyvä ratsastusharrastus. Rauhallinen suomenhevonen kun sopii myös aloittelijoille ja kömpelöille koululaisille. Ihmiset olivat Karjaportillakin

lähinnä kaksinaamaisia, sillä he pyrkivät arkisin esiintymään rasvanahkaisina, hielle haisevina työläisinä, mutta käyttäytyivät vapaa-ajallaan kuin herrat. Muistan kuinka eräskin heistä puki viikonloppuna *simpsetit* ylleen pukuhuoneessa (työpäivän päätteeksi), ja kun muut ihmettelivät, että millainen herra sieltä oikein kuoriutui, ja tämä vastasi nauraen: *ei mikään herra, vaan helvetin hieno työmies!* Jokainen kai käsittää, että tämä samainen hieno työmies esitteli itsensä ravintolaretkillään tapaamilleen naisille nimenomaan herrana ja herra maisterina. Minun muuttaessani Mikkeliin aikakausi oli alkanut muuttua, ja tämä tapahtui jo ennen kun oli ehtinyt edes Karjaportille kieliä oppimaan. Mikkelin katukuvassa alkoi näkyä harvakseltaan pitkiä tukkia, ja maihinnousutakkeja, mutta Karjaportilla sellaisia ei sallittu. Tukan piti olla lyhyt ja kynsien leikatut. Ehdin olla Karjaportilla monessa mukana, kuten makkaran savustamossa, jossa sain ihmetellä kun makkaramestari kertoi vieraileville martoille, kuinka savustamisessa käytettiin *hickorypuun* purua ; vaikka puru tuotiin Lappeenrannasta, ja oli taatusti peräisin kotoperäisistä puulajeista.

Vietin aikaan myös paljon syväjäädymässä, jossa oli pakkasta monta kymmentä miinusta. Jostakin syytä minua kutsuttiin **Väinöksi** (eli hieman hulluksi, eikä niin vähääkään). Eräskin *ykäkymäläinen* tuli kerran syväjäähän käymään, ja totesi: *Kato, Väinökin on syväjäässä!* Huumorin kukka se on se maailman kaunehin kukka! Lehmänvuotien käsittely tuli myös tutuksi, sekä itse teurastamo, ja sen prosessit - mikä oli nuorelle miehelle kaikkiaan hyvin järkyttävä kokemus. Olin minä toki nähnyt eläinten tappamista

Rauhan maatilallakin, mutta se oli jotekin vielä ymmärrettävää; jopa sekin, kun *laurilanesko* heitti vielä sokeita kissanpentuja sikalan seinään. Mutta Karjaportilla tappamisella oli aivan toiset mittasuhteet. Sellaista liukuhihnalla surmaamista. On muuten virheluulo etteivät eläimet tajuaisi missä ne ovat, ja mitä niille kohta tapahtuu. Edelliset teurastettavat eläimet ovat jättäneet teurastamon navetan seiiniin pelon hajun, ja veren lemu tunkee teurastussalista. Isommat eläimet, kuten hevoset ja isot sonnit, pakotetaan seisomaan ahtaaseen solaan, ja niiden pää lukitaan telineeseen, ja sitten ne saavat sen nukutuksen, Aarne! Siat ajetaan pieneen tilaan, ja ne kastellaan vesiletkulla, ja ne saavat kukin vuorollaan läpät korvilleen, ja niistä tainnuttavan sähköiskun. Sitten vaan kurkku auki, ja linjalle roikkumaan. Teurastajat olivatkin ihan oma lahkonsa, ja niihän niiden täytyikin olla, kun koko työelämä koostui pääsääntöisesti silkasta tappamisesta ja kurkunleikkuusta. Eräsikin nuori teurastaja osoitti omassa elämässään, millaisin arvoin sitä oltiin liikkeellä; kalaretkellä se repi pienet lahnat verkosta niin, että ne vioittuivat pahasti - ja heitteli ne sitten järveen kuolemaan. Se myös piti itse nylkemäänsä koirantaljaa asuntonsa eteisessä kynnyksenä. Teurastamossa eläintenhoitajana työskennellyt nainen potki teurastettavaksi ajettavia sikoja persuksiin, ja nauroi julmaa naurua. Minä näin vain eläinten kauhistuneet silmät, ja näen ne yhä. Hetken tosin uskoin, että teurastamossa vallitsisi jonkinlainen inhimillisuus. Teurastamon navetassa oli näet iskokokoinen sonni, joka oli keisarinleikkattu teurastetusta lehmästä. Eräänä aamuna sen karsina oli tyhjä; se oli näet joutunut vuorollaan teurastusjonoon. Illuusio oli särkynyt. Meillä on jokaisella vuoromme. En pitänyt työstäni, ja koin erityisen nöyryyttävänä sen kun kaupungilla tapaamani varttuneemmat koululaiset näkivät minut leikkaamassa lihaa; ja kevyt baarikeskustelu heidän kanssaan loppui siihen, koska olin paljastunut työläiseksi. Näistä näennäisistä paljastuksista huolimatta en tule kertomaan tässä jutussani paljoakaan tapaamisistani ihmisistä, sillä he eivät sitä ansaitse. Olivat pääsääntöisesti ihan vaan sellaisia tavallisia kusipäitä ja fasisteja, ja sellaisia, joille raha ja asema oli kaiken mitta. Heidänlaisistaan voitte lukea kaunokirjallisuudesta. Senverran voin heistä kertoa, että siinä maailmassa, josta minä Mikkeliin tulin, oltiin iloisia jos jouluisin saatiin lahjaksi edes jotakin; kun taas tässä uudessa, porvarillisessa maailmassa venkoiltiin lahjojen vaihtamisten kanssa kaupoissa, joista ne oli ostettu. Pidettiin ihan itsestään selvänä että annetut lahjat olivat kalliita. Koettiin myös, että ihmisiä saattoi samalla tavoin ostaa ja myydä, ja käyttää heidän hankkimaansa glorioa omaksi hyväkseen. Valitettavasti työläiset Karjaportilla olivat täsmälleen samanlaisia. Aina ne yrittivät valistaa minua uskottelemalla, että herrat ovat aina kusetaneet työväkeä. Se ei oikeastaan pitänyt lainkaan paikkaansa, sillä Karjaportin ammattimiehet löivät hyvin rahoiksi erilaisissa urakoissa, kun taas kaltaiseni nuoret harjoittelijat saivat vain senaikuista minimipalkkaa; muistaakseni 700-800 markkaa kuukaudessa. Onneksi Karjaportin ruokalassa tarjolla olevat sapuskat olivat hinnaltaan huokeita, ja ruokaa sai varmasti riittävästi. Että jos tuossa jotakuta kusetettiin, niin ainakin harjoittelijoita, sillä työ itsessään oli tämmälleen samaa mitä ammattimiehet tekivät.

Viikonlopuiksi matkustin kotiini Joutsenoon, joten Mikkelin linja-autoasema tuli tutuksi, ja sen odotushuone, joka sijaitsee edessä näkyvän tavaramakasiinin takana. Nykyään tämän päälle on rakennettu

kauppahalli. Kaikki linja-autoasemien odotushuoneet ovat samanlaisia. Ennevanhaan linja-automatkat olivat siinä mielessä nykyisistä poikkeavia, että liikkeellä oli koko kansa. Kaikenlaisia ihmisiä kaikista yhteiskuntapiireistä käyttivät linkkareita ja junia. Tupakanpoltto linkkareiden takaosassa oli sallittua, ja alkoholiin mieltyneet ottivat takapenkillä puolisalaa hömpsyjään. Tunnelmaa linkkareissa ei juurikaan ollut, ja matka tuntui aina liian pitkältä. Sitä vaan mennä jytisteltiin halki suomalaisten salomaisemien kirkonkylästä toiseen, joissa jokaisessa oli se sama baari pajatsoineen ja levyautomaatteineen. Tunne nämä nykyään lähinnä **Kaurismäen** elokuvista. Nykyisin Mikkelin linja-autoaseman maisemat on totaalisesti myllätty, sillä autot vaativat omansa, ja yhteiskuntaan on levinnyt käsitys, jonka mukaan keskikaupungissa pitää voida kävellä, ja autojen pitää siirtyä maan alle. Kaikki vanhat rakennukset pitää välttämättä hävittää, ja tilalle pitää rakentaa lasipalatsia isolla rahalla. Tästä syystä suomalaisissa kaupungeissa on meneillään offensiivi, jossa esimerkiksi torit kaivetaan auki, ja niiden alle rakennetaan parkkihalleja sun muita. Mikkelistä täytyy tosin sanoa, että sieltä on löydettävissä yhä aika monia niistä erityisistä paikoista, jotka ennen tunsin. Voin vieläkin vaeltaa mielessäni läpi samojen maisemien, ja vahvistaa muistikuvani säilyneiden rakennusten perusteella.

Vietin ensimmäiset viikkoni Mikkelissä jossakin kuvassa näkyvistä taloista, jossa asui joku vanginvartija, jonka isäni tunsu luultavasti Konnunsuon ajoiltaan. Tämä miekkonen etsi minulle alivuokralaisasuntoa, ja raakkasi tarjokkaiden joukosta mielestään epäilyttävät vaihtoehdot, kuten luteisen vuokra-asunnon Hauskankadulla, ja sellaiset joukkomajoituspaiikat, joissa tarjolla oli vain sänky suuressa huoneessa, jossa vuodepaikkoja oli kolmekymmentä. Ymmärrän nyt vasta myöhemmin, että tämä vanha herra teki minulle suuren palveluksen. Jos on nuori, ja totaalisen yksin vieraassa kaupungissa, voi jo väärä asunnon valinta olla yksin kohtalokas, ja ajaa kaltevalle pinnalle. Enhän minä ole koskaan tahtonut kuolla linnakundina, tai rapautuneena alkoholistina, ja kun nyt tarkastelen elämäni, onneksi ei näin koskaan päässyt tapahtumaan. Olen saanut elää kauemmin kuin monet muut tuntemani ihmiset, ja ainakaan vielä heille niin tuttu kivuloinen loppulaukka ei ole astunut minun elämäni. Toki olen yrittänyt kullekin heistä selittää, että kun ihminen vanhenee, hänen täytyy luopua vahingollisista tottumuksistaan, jotta saisi elää siedettävän vanhuuden. Mutta puheeni on ollut vettä hanhen selkään. Luin tässä vasta lehdestä, että **Cisse Häkkisen** kuolemasta on kulunut 20-vuotta. Hän oli vielä suhteellisen nuori mies, mutta menehtyi maksasairauteen, jollaisen saa esimerkiksi ryyppäämällä rankasti. Jono suomalaisia muusikkoja on seurannut häntä tälle samalle kuolemanmarssille. Voisi melkein sanoa, että muusikolle se kuolla kuuluu, kun hällä vielä, nuorteat kukkaset on kutreillaan, vai miten se nyt meni. Useimmat meistä luulevat, että aikaa on vielä paljon edessä, mutta sitten äkkiä sitä ei ole enää päivääkään.

Löysin vanginvartijan avustuksella lopulta alivuokralaisasunnon jostakin kuvassa näkyvistä matalista taloista, ja sain sieltä käyttööni pienen huoneen. Vessaa tai kylppäriä huoneessa ei ollut, vaikka minulla olikin oma saunavuoro kerran viikossa talossa sijaitsevassa perhesaunassa. Noihin aikoihin tämä seutu oli takamaata, jonne rakensivat vain köyhät, tai korkeintaan keskivarakkaat työläiset. Nykyään alue on rakennettu täyteen, ja ainoastaan entinen Peitsarin pappilan läheinen alue on jätetty ulkoilumaastoksi. Mutta mikään ei ole ikuista. Kun vuokranantajien lääketiedettä opiskeleva tytär tuli takaisin Suomeen ulkomailta, sain oitis matkapassit asunnosta tyyliin: *huomenna sitten kämppä tyhjäksi!* Noihin aikoihin ei ollut minkäänlaisia irtisanomisaikoja, ja ihmiset saivat mennä ja tulla hyvin lyhyillä varoitusajoilla. Niinpä lastasin vähät tavarani pyöräni tarakalle, ja jätin tämän tienoon, ja nyt tiedän, että tämä tapahtui iäksi.

Iltaisin Peitsarissa ei ollut paljoakaan iloja, ja yksi harvoista ilonlähteistä oli sisareltani saama pieni matkaradio, josta saattoi hyvällä onnella kuulla jopa rock-musiikkia. Sieltä piipitti viestejään suuri maailma, joka oli ajatumassa yhteiskunnalliseen murrokseen, ja mahtava Yhdysvallat oli lähes sisällissodan partaalla. Lopulta radion ääni sammui, kun akku loppui, ja kukapa sitä olisi osannut edes korjata kuntoon. Kuulin kuinka rikkaiden kakarat mekastivat Helsingissä, ja kukkaisuute alkoi levitä tännekin, kuten myös uusi, raikas nuoristomusiikki. Noihin aikoihin en katsellut edes televisiota, ja niinpä

minulta menivät ohi sen kautta ihmisten koteihin tunkeneet virtaukset. Satunnaisesti ostamistani *Suosikeista* saatoinkin lukea mitä oli muka tapahtumassa, mutta minulta tuo kaikki meni ohi käytännöllis-henkilökohtaisella, koska lihanjalostustehtaassa ei suvaittu hippy-lookia. Noihin aikoihin olisin varmaankin saanut kasvatetuksi mukavannäköisen hiuspehkon. Toisaalta voisi sanoa niinkin, että ehkä oli vain hyvästä etten sotkeutunut mukaan esimerkiksi hippiliikkeeseen, tai johonkin vastaavaan, sillä ne ovat myöhemmin kaikki osoittautuneet enemmän tai vähemmän erilaisten kaupallisten piirien masinoimiksi projekteiksi. Ja olihan siinä sekin, että päänsä voi täyttää kaikenlaisella turhalla, kuten nuoret tekevät pelailemalla erilaisia tietokonepelejä, jossa ei ainakaan kehity jalommaksi. Voi sanoa, että noina aikoina maailmassa tapahtuu toki kaikenlaista. Yhdysvallat oli joutunut mukaan Vietnamin sotaan, jota se ei voinut sotilaallisesti voittaa, ja siksi mielenosoittajat ja kampusten valtaajat toimivat tavallaan isänmaansa eduksi, kun heidän kauttaan tarjoutui kunniallinen perääntymistie tilanteesta. Nykyisin esimerkiksi Afganistanissa tilanne on sikäli toinen, että Yhdysvalloilla ei ole aikomustakaan lähteä sieltä mihinkään, ja nuorisolla ei ole enää omaatuntoa maailman asioista. Heimopäälliköt kaadetaan Afganistanissa yksi kerrallaan, ja lopulta USA hallitsee alueen luonnonvaroja täysin suvereenisti. Tiettyjen metallien saatavuus on avain tulevaisuuteen, sillä monia huipputekniikan laitteita ei voisi valmistaa ilman niitä.

Peitsari oli kuvassa näkyvän Lähemäen takamaata, ja Lähemäki oli taas osa työläisten linnaketta. Koska en halunnut tulla suotta hakatuksi, vietin ensimmäisinä viikkoina aikaani Lähemäen baareissa, jotta naama olisi tullut tutuksi, ja nuoret työläiset olisivat hyväksyneet minut joukkoonsa. Kuvittelin noihin aikoihin, että Mikkelissä olisi tappeluja, joihin osallistuisivat eri kaupunginosien nuoret, ja että muista kaupungeista olisi käyty Mikkelissä, ja Lähemäellä tappelemassa. Nämä nyt ovat kuitenkin lähinnä kaupunkilegendeja, sillä tosiasiallisesti Lähemäen nuoret kävivät ihan normaaliin tapaan pelaamassa esimerkiksi pingistä. Ei siellä ollut oikein aihetta joukkotappeluille, vaikka he saattoivatkin hakata jonkun paikalle eksyneen ulkopuolisen. Tiesin noihin aikoihin ainakin yhden tällaisen tapauksen. Eräs rillipäinen koululainen oli näet joutunut poikajoukon kynsiin rautatiesillan kohdalla, mutta tällaista saattaa sattua missä tahansa. Oma sopeutumistani Lähemäelle helpotti suuresti se, että olin töissä Karjaportilla, ja en siis ollut ainakaan vihattu porvari; ja toisaalta minussa ei ollut mitään kadehtimista. Lähemäkeläisen hengenasetteen kiteytti erään työläissankarin Lähemäen baarissa uhkaavalla äänellä esittämä lause: *ei ole herrojen pennuilla, saatana, asiaa Lähemäelle!*

Lähemältä kaupunkiin tullessa oli pakko ohittaa kuvassa näkyvä Kivisakasti, jossa en käynyt koskaan sisällä. Se oli jätetty sijoilleen koska se haluttiin säilyttää jälkipolville. Kuvan vasemmassa alakulmassa näkyvä, leveäharteinen nainen paljaine, vankkoine käsivarsineen on tyypillinen mikkeliäinen, ja useimmiten mikkeliäisen kuvaan kuuluu myös matala otsa, ja äyhkivä puheenparsi, sekä alituinen piereskely. Niiden silmissä on aina jotensakin lasittunut katse, ja suunpielestä valuu aina hieman sylkeä. Vähääkään kovempaa vauhtia kulkiessaan mikkeliäiset ähkiävät kovin, ja alkavat syljeskellä, ja tiirailla vastaan tulijoita vihamielisesti korkeiden kulmaharjunsensa takaa - pienillä siansilmillään. Mikkeliäiset eivät ole oikeita savolaisia, vaikka joiden puheenparressa vilisee savolaisperäisiä ilmauksia. Jos Savoaa haluaa etsiä, pitää mennä Kuopiota pohjoisemmaksi, ja lähinnä maaseudulle. Savolaisuus ei selitä lopulta paljoakaan mikkeliäisyyden olemusta, ja voikin sanoa, että samanlaisia kusipäitä ne ovat kuin muutkin.

Muistan vieläkin hämärästi kun muuttaessani Peitsarista uuteen kämppään talutin pyörääni läpi kuvassa näkyvän puiston. Puistossa vietti aikaansa joukko nuoria, ja pojilla oli pitkät tukat, ja eräällä kitara. Olisin niin mielelläni jäänyt heidän joukkoonsa, mutta ei auttanut ; oli vaan mentävä, ja koetettava jatkaa elämää lyhyttukkaisten parissa, ja olla työlläinen, jolla ei ole minkäänlaisia tulevaisuudenvisiona, tai erityisiä tavoitteita. Hyvä humala viikonloppuisin, ja sen mukana selvisivät kaikki muutkin kysymykset. Myöhemmin olen tosin havainnut, että työlläisyys ei ole selitys millekään, vaan kyse on aina

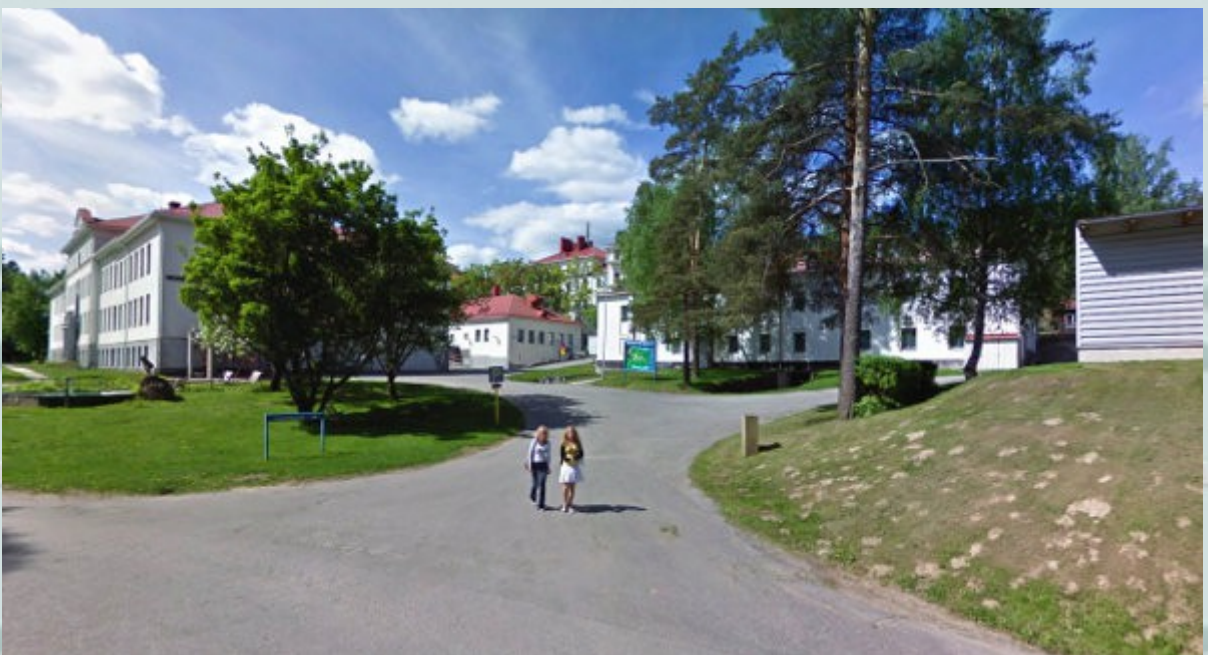
henkilökohtaisista valinnoista, tai tavoista suojautua, ja olla olevinaan jotakin muuta kuin on. Moni duunari on osoittanut että opiskelemalla voi muuttaa itseään ja maailmaa, ja että on aina henkilökohtainen valinta, miten itsekukin asioihin todellisuudessa suhtautuu. Köyhäkin voi näytellä julkielämässään juoppoa duunaria, ja samalla salaa jalostaa itseään lainaamalla kirjastosta kirjoja, ja katselemalla hyviä elokuvia. Se, että kaikki köyhät eivät tee tätä, selittää yhtä vähän kuin että jotkut rikkaat tärväävät elämänsä pulituuriin. Kyse on myös silkasta tuurista, sillä jos olisin ihan tosissani jäänyt puistoon, ja alkanut elämään hippielämää, voisi olla, että olisin heittänyt veivini jo vuosikymmeniä sitten, ja aivan ennen aikojaan.

Joissakin kuvassa näkyvistä kerrostaloista oli minun uusi alivuokralaisasuntoni. Se oli varmaankin ihan siisti, ja missään tapauksessa sinne ei saanut ripustaa mitään omaa. Vuokraemäntä liihotteli öisin yöpaidassaan, ja katseli nukkuvia kasvojani. Vanha luuska, sanoisin, ja sanonkin. Varmaankin myös irstas, mutta onneksi pääsin Moisin sairaalaan harjoittelijaksi, ja vältyin näin mahdolliselta seksuaalisen hyväksikäytön yritykseltä. Olisin tosin pannut kovasti vastaan, sillä vanhat, riippuvatissiset naiset eivät ole koskaan olleet minun mieleeni.

Sain mielisairaanhoitajaharjoittelijan paikan, ja sen myötä kämpän Moisiosta kuvassa näkyvän rakennuksen alimmasta kerroksesta, äärimmäisenä oikealla oleva, kivijalassa sijaitseva ikkuna. Kämpässä asui kanssani eräs toinen nuorukainen, joka oli jo käynyt armeijan. Kertoili kuinka oli aina kivääriliikkeissä lyönyt korvaansa, ja kuinka korva oli punottanut. Kun menin myöhemmin itse armeijaan, en lyönyt koskaan kiväärinpiipulla korvaani, ja minun täytyykin olettaa, että kämpäkaverini oli harvinaisen yksinkertainen ja motorisesti kömpelö mies. Eräänlainen *Sven Tuuva*. Se seurusteli erään lääkäriksi opiskelevan tytön kanssa, mutta arveli että romassi päättyisi syksyllä, kun neitokainen palaisi takaisin Helsinkiin. Nuorukainen oli realisti, eikä uskonut onnellisiin suhteisiin eri yhteiskuntaluokkien välillä. Hän oli tietämättään oikeassa, ja ainakin noina aikoina hänen mielipiteellään oli painoarvoa, ja ne olivat tosia. Huone oli pieni, ja siihen mahtui juuri ja juuri kaksi sänkyä vierekkäin. Käytävän varrella oli keittiö, ja sen varrella asui muita harjoittelijoita. Rakennuksen ylemmissä kerroksissa olivat sairaalan osastot.

Kuvassa näkyy Moision sairaala hieman erilaiseta vinkkelistä, ja sain kyseenalaisen ilon työskennellä taustalla näkyvässä korkeassa rakennuksessa. Tuossa keskellä sijaitti obduktiosali, ja minua ryhdyttiin

eräissä vaiheissa kouluttamaan patologin avustajaksi. En tuntenut alalle houkutusta, mutta kieltämättä hillopurkkeihin säilötyt ihmisaivot olivat sinällään ihan mielenkiintoisia. Minun olisi pitänyt sahata vainajien kallo auki, ja avata niiden rintakehä. Sanoisin, että heti teurastamon jälkeen tämä tällainen duuni tuntui sittenkin olevan ihan liikaa. Moisiossa työskentelevistä ihmisistä minulle jäi sellainen mielikuva, että monille heistä mielisairaalamailma oli se ainoa ja oikea työpaikka, koska he olivat jo valmiiksi poikkeavia, ja halusivat kokea olevansa muita parempia ja hallita heitä. Ajateltiin, että hoitaja oli oletusarvoisesti terve, ja eräänlainen terveen ideaalinen malli hulluille. Noin harjoittelijan näkökulmasta työ oli yksittäisten tupakoiden jakelua potilaille, ja heidän kaappiensa siivoamista ja syynäämistä. Potilailla ei saanut olla mitään omaa. Keskustelu potilaiden kanssa koettiin turhanaikaiseksi. Eräs kuivakka hoitaja piti minulle kipakan puhuttelun, jossa hän luetteli harjoittelijan tehtävät, ja keskustelu ei niihin kuulunut. Hoitajat arvostivat erityisesti erästä harjoittelijaa, joka osasi imarrella vanhenevia hoitajattaria, mutta joka silmän välittäessä ajoi miespotilaita jääkylmään suihkuun, ja piti vannassa heidän päättään veden alla. Se onnistui tekemään tämän kaiken salaa, ja sai siksi huippuarvostelut. Se siirtyikin sittemmin vankilamielisairaalaan, jossa pystyi paremmin toteuttamaan psykopaattisia mielihalujaan. Psykopaatit ovat erityisen taitavia mielistelemään naisia, ja siksi tämäkin sai niin hyvät arviot kuin sai. En siis ihmetelty yhtään kun muuan tanskalainen ampui kylmästi kadulla kuoliaaksi kaksi poliisia, ja kävi kirjeenvaihtoa vankilassa olessaan suomalaisten hyväuskoisten naisten kanssa. Osasihan se käyttäytyäkin niin hyvin! Vaikka ei sen puoleen: osasivat vakituisetkin mieshoitajat omata ihan samoja psykopaatin piirteitä. Eräskin herätti aamuisin potilaat potkimalla säkyjä, ja vetämällä potilaista vuoteista väkisin. Potilaat pelkäsivät miestä, mutta kellepä he olisivat voineet valittaa? Ei hulluilla ollut mitään oikeuksia! Kun aikani Moision sairaalassa tuli täyteen, seurasi asepalvelus Suomen raskaassa, jonne en mennyt olleenkaan mielelläni, koska inhosin tuollaista rakenteellista väkivaltaa ; ja inhoan yhä. Muistan kuinka koetin esittää työtovereilleni Moision sairaalassa pasifistisia tuntojani, ja kuinka tämä naureskelivat sellaisella tietyllä tyyllillä, jollainen on tyypillistä nimenomaan armeijafaneille, ja eräskin heistä tarjoutui naureskellen pitämään minulle *sulkeisia*. En tiennyt, mitä sana tarkoittaa, mutta tähän sisältyi se perusolettamus, että sopivalla rangaistuksella ihmiset saadaan järkiinsä, ja menemään kiltisti vaikka armeijaan. Tulemaan miehekkäiksi miehiksi. Useimpien tavallisten ihmisten mielestä armeijassa ja sodassa ei ole mitään vikaa, ja siellä itse kokoon nyherretty *siviilikypärä* edustaa ihmisen kehityksessä eräänlaista taiteen kukoistuskautta. Ymmärrän toki sen, että varsinkin talvisodassa suomalaisten miesten oli pakko mennä rintamalle kun ryssä tunki päälle, ja kylvi pommareistaan suomalaisiin kaupunkeihin veljeyden sanomaa. Itsepuolustus on eri asia kun olla osa milloin mitäkin koalitiota, ja kaiken mahdollisen ytimessä.

Entisen Moision sairaalan alueelta on purettu ylläoleva hallintorakennus, mutta muutoin talot ovat saaneet

olla rauhassa, ja jos Rauhassa oltaisiin, saisivat kaikki pytingit olla Rauhassa. Kävin tuossa talossa ilmoittautumassa mielisairaanhoidoharjoittelijaksi, ja kun puolenvuoden harjoittelu oli ohi, kävin hakemassa siitä jonkinlaisen todistuksenkin juuri tuosta talosta - jossa tosin todettiin minun olevan täysin alalle sopimaton. Mutta se psykopaattipoika, josta olen puhunut, sai varmaankin maireat ja ylitsevuotavat suositukset. Myöhemmin pyrin ainakin kolmeen alan oppilaitokseen, mutta ei minua niihin otettu. Huvittavana yksityiskohtana tässä kaikessa on se, että minusta olisi tullut ihan oikeasti ammattipsykologi, jos olisin suorittanut laudaturopinnot, ja kukaan ei olisi kyselty alalle soveltuvuuden perään. Olisin voinut ihan oikeasti pilata monien potilaiden elämän, ja olisin voinut vaikuttaa heidän elämäänsä paljon syvällisemmin kuin mielisairaanhoidajana.

Kuvassa näkyy urheilupuiston portti, joka tuli tutuksi kun aloin seurustella. Ihminen tarvitsee erilaisia maamerkkejä, jotta osaisi orientoitua. Mitä taas seurusteluun tulee, pitäisi siinä olla erityisen tarkkana, koska väärät kumppanivalinnat ovat erittäin tavallisia. Minullekin kävi juuri niin, näin jälkikäteen ajatellen. Pitäisi kai keskittyä ennemminkin siihen mitä elämältä haluaa, ja että valittu kumppani olisi niissä tukena. Minä halusin tulla taitelijaksi tai kirjailijaksi, mutta oli lähes selvää, etten tulisi koskaan sellainen olemaan. En ainakaan koulutodistusten perusteella. Myöskään mikään muu toiveiden mukainen ammatti ei voinut tulla kysymykseen, ja samasta syystä: koulutodistus oli senverran keho, ettei sillä ei päässyt minkäänlaisiin jatko-opintoihin. Muistan kun kävin Kouvolassa ammatinvalintatestissä Moisio sairaalan aikoihin, ja kuinka psykologi ähki ja puhki, ja ehdotti lopulta puutarhurin uraa. Kun sitten kyselin syytä moiseen, se lopulta ärähti, ettei tollaisilla todistuksilla mihinkään muualle pääse. No, peruste se on sekin ; vaikka eihän siihen olisi psykologia tarvittu. Minä kuitenkin halusin olla opiskelija, ja en missään tapauksessa työläinen. Karjaportillakin opiskelijat olivat oma, arvostettu kastinsa, ja minusta minä olin ihan yhtä etevä kuin nekin. En vain ollut koskaan saanut tilaisuuttani. Täytyy ottaa vielä huomioon sekin, että olin yksin vieraassa kaupungissa, jossa tunsin vain harvoja ihmisiä, ja heitäkin vain pintapuolisesti. Tästä syystä myös urheilupuiston portti saattoi muodostua eräänlaiseksi kiinnekohdaksi, koska muitakaan ei ollut. Tulevaisuus oli tuntematon.

Kadunkulmauksessa näkyvän rakennuksen alakerrassa oli aikanaan Mikonbaari, joka nyt oli ihan samanlainen baari kuin muutkin vastaavanlaiset. Siitä alkoi pitkä Nuijamiestenkatu, jota kävellä käpyttelin monet talvi-illat asuntooni Peitsarissa. Noihin aikoihin kaupungilla ei iltaisin ollut paljoakaan liikettä, ja kaudut vaikuttivat suorastaan autoilta. Taisin minä pari kertaa pistäytyä Mikonbaarissa, mutta ei muista näistä kerroista mitään erikoista. Se nyt vaan oli tuossa kuin urheilupuiston porttikin. Maamerkki.

Kisabaarissa kävin varsin usein syömässä nakit ja muusit. Tällaiset baarit olivat ennenvanhaan etupäässä syömäpaikkoja, eikä niissä lipitetty keskiolutta, kuten nykyään. Jos halusi olutta, oli ostettava myös leipä, ja tätä sanottiin noihin aikoihin *voileipäpakoksi*. Muistaakseni Kisabaarissa oli ihan kohtuullisen hyvä ruoka, ja tavallisin valintani oli nakkimunakas, sekä leipä ja maitolasi. Muutettuani Moision sairaalaan jäivät baarisyönnökset vähiin, koska sairaalasta sai hyvää ruokaa. Yksinäinen nuori mies on kaupungissa suorastaan pakotettu turvaamaan ravitsemusliikkeiden palvelukseen, ja ennenvahaan alivuokralaisasunnoissa ruuanvalmistus ei olisi ollut edes mahdollista.

Tuossapa se nyt sitten onkin – se Meiski, eli Meijerin baari, eli Jäätelöbaari. Vaan hakusessapa oli, mutta onneksi joku sentään on siitäkin kuvan ehtinyt napata. Jäätelöbaarin vieressä oli Osuuskassa, josta noudin vähäisen palkkani. Jäätelöbaarissa notkuneelle nuorisolle minä oli täysin samantekevä, enkä päässyt heidän kanssaan alkuunkaan sinuksi. Vaan eipä päässyt aikanaan myöskään **Jussi Raittinenkaan**, jota nuoret naiset kaihtoivat kun **Jussi** oli niin lihava. Työväentalon tansseissa sille ei käynyt mäihä. Jos minä yritin aloittaa juttua toisten kanssa Jäätelöbaarissa, käänisivät nämä ripeästi pänsä toisaalle, tai poistuivat paikalta. Mikä nyt mitenkään. No, Valion jäätelö on aina ollut hyvää, ja ulkomailla tekemiäni havaintojen mukaan myös paljon parempaa kuin esimerkiksi saksalainen tai venäläinen jäätelö. Eivät osaa siellä tehdä sen enempää suklaata kuin jäätelöäkään.

Aivan omaa luokkaansa oli Puistobaari, jossa kävivät koululaiset ja lukiolaiset, sekä eräs saksalainen

siviilipalvelusmies. Sekään ei onnistunut solmimaan suhteita mikkeliäisnuoriin, sillä sivari merkitsi heille ennekaikkea jotakin outolintua, jota piti karttaa. Vaikka en minä sillä sano, että olisin itsekään ymmärtänyt miekkosta yhtään paremmin, sillä en vaan ymmärtänyt, miksi sen täytyi olla Suomessa evakossa, ja mitä sotaa se siellä pakeni. Mutta muiden nuorten kanssa pääsin jopa juttuetäisyydelle, mutta sekin onni loppui kun ne näkivät luokkaretkellään minut leikkaamassa Karjaportilla lihaa. Baarissa sai kuitenkin erittäin hyvää kaakaota, ja kävin usein nauttimassa sellaisen. Noihin aikoihin käsitin, että olisi erityisen makeaa olla opiskelija, tai lukiolainen. Täytyy ottaa huomioon, että ne kaverini, jotka olin tuntenut oppikoulussa, jatkoivat noihin aikoihin lukiossa, ja lukio vasemmistolaistui hyvin ripeässä tahdissa. Minä olin henkisesti samanlainen kuten ne, jotka saivat jatkaa kouluun. Ja näinhän minä siellä kerran kun **Juice Leskinen** marssi sisään orkesterinsa kanssa baarin kabinettiin.

Huvielämä keskuksiksi muodostui väkisinkin Mikkelin työväentalo, jossa järjestettiin tansseja. Esiintyjinä oli useinkin senajan poppareita, kuten kerran nuori **Anita Hirvonen** läpinäkyvässä hameessaan. Olin tuolloin mukana seurueessa, jonka jäsen tuns **Anitan** aikaisemmilta ajoilta, mutta minulla ei ollut sille mitään sanottavaa. Se oli niin lyhytkin. Tavallisesti siellä jyuystettiin tangoa. Tytöt istuivat seinustalla, ja miehet seisoivat muurina heidän edessään, ja hakivat sitten valitsemansa daamin tanssiin. Tapanä oli tanssia tasan kaksi biisiä, ja viedä daami sitten takaisin seinustalle istumaan. Työväentalossa oli myös puffetti, josta sai limsaa ja kahvia. Mutta sainko itse sieltä seuraa? Kyllä ja ei. Ja ei siitä sen enempää, sillä tyhjän saa pyytämättäkin. Tai: sainhan minä kerran houkutelua itsensä *Tähtisilmän* saatille, mutta ei siitä seurannut mitään. Kerran taas puhelin eräälle sievälle tytölle olevani kirjailija, ja kuinka suuri olikaan häpeäni kun jouduin hänen tiskilleen Osuuspankkiin, josta palkkani maksettiin. Se näki heti että *kirjailija* on töissä teurastamossa, ja sen jälkeen olikin turhanaikaista enää ehdottaa sille minkäänlaisia treffejä. Vaikka olisinhan minä toki voinut olla kirjailija, ja nykyisellään minä sitä tavallaan olenkin - *nettikirjailija*.

Kuvassa näkyy entinen urheilutalo, jossa järjestettiin erilaisia, melkeinpä varhaisnuorisolle tarkoitettuja musiikkitapahtumia. Olin kerran paikalla kun **Danny** lauloi siellä, ja heitteli pikkutyöille nenäliinoja. Tämä sama, nykyään niin viisas ja arvokas **Iso-Danny**. Siinä se mennä vilisti pitki lavan reunaa kuin aropupu. Kuitenkin vain pari yleisöstä innostui senverran, että ottivat kätösiinsä hikiset liinat, ja pistivät ne taskuunsa, mutta siinä se autuus sitten olikin. Ei noihin aikoihin innostuttu, ja jos joku olisi tuolloin hypännyt yleisön joukkoon kellumaan heidän käsivarsillaan, ei kukaan olisi ottanut kiinni, ja laulaja olisi kolhaissut otsansa pahoin permantoon.

Täytyy vielä mainita Mikkelin teatteri, sillä näin siellä tamperelaisten esittämän **Hair**-musikaalin, siis sen saman, jonka loppukohtauksessa nuoret näyttelijät seisoivat munaisillaan ja kanasillaan. En ole koskaan innostunut teatterista, vaikka ryyppäsin Karjaportin pikkujouluissa itseni tiedottomaan tilaan erään nuoren näyttelijän kanssa, joka lausui tilaisuudessa runon, josta jäi mieleeni kohta: *mikä parku lahtipenkkien luona!* Tämä samainen näyttelijä tuli sittemmin tunnetuksi monista televisiossa esitetyistä sketseistä, mutta en minä sen kanssa mitenkään ystävystynyt. Kunhan ryyppättiin samasta pullosta firman pikkujouluissa, jonka olin käynyt ostamassa linja-autoasemalta. Mikkelissä viinaa möivät mustalaiset ja jotkut valkolaiset, ja tapana oli, että myyjä otti itse huikat myymästään pullosta, jota oli säilyttänyt

esimerkiksi lumihangessa. Jos halusi hapanta, oli sitä ostettava näiltä jobbareilta. Varsinaisen viinakortin sain vasta myöhemmin, kun olin pääsyt vippariksi Rauhan sairaalaan, Joutsenoon. Armeijan jälkeen Mikkelistä ei löytynyt töitä, ja ainut mahdollisuus olisi ollut rottasota ; eli olisin myrkyttänyt suotta itseni.

Eräs vaihe Mikkelissä koostuu duunista jo edesmenneessä Idmanin lampputehtaassa, jossa koetin päteä henkilönä, joka haki lampuntekijöille komponentteja varastosta, kuten kuristimia sun muita. Oli kaikenlaista opeteltavaa, kuten se, millaisilla kierteillä ruuveja oli kaikkiaan valmistettu, ja olivatko ne kadminoituja vaiko ei. Varastossa oli samoihin aikoihin töissä mestaruustason hiihtäjä, mutta ei sen kanssa sen kummenpaa juttelua kehittynyt. Tehtaasta jäi mieleeni sen metallinen haju, jossa tuntui olevan jonkinlaista uhkaa ; ja olihan siinä. Samoihin aikoihin tehtaaseen tuli kesätöihin eräs nuorukainen, joka oli saanut kuulla rakenteilla olevasta Mölnlycken tehtaasta, ja niinpä me pojat käytiin kysymässä sinne töihin. Päästiinkin.

Kuvassa näkyy kyseinen Mölnlycken tehdasrakennus, jota tuli rakennettua koko kesä. Tuli opittua miten suurta rakennusta tehtiin, ja työtahti oli ajoittain varsin kovakin. Lopulta sitten koitti päivä jolloin työvoimaa ei enää tarvittu, ja pennit pantiin jonoon. Muistaakseni tuohon Mölnlyckeen päättyikin ensimmäinen Mikkelin kauteni.

Täytyy vielä mainita Pankalampi, vaikka en ollutkaan siellä töissä. Ongella siellä käytiin ainakin kerran sen Idmanin työkaverin kanssa, sen opiskelijan. Paikalla oli myös mikkeliäinen tinneristien jengi, ja joku kai yritti käydä kanssani puukkohippaa, mutta sille tuli väsy ja nälkä kun en osannut innostua. Jengin henkisenä johtajana oli miekkonen, joka oli lueskellut enemmänkin kirjallisuutta. Lahjoitin sille runon rautakenkäisestä pojasta, jonka olin kirjoittanut ensimmäisellä kirjoituskoneellani. Se runo hävisi maailman tuuliin, sillä miekkonen paloi myöhemmin asuntoonsa, ja siinä menivät sen kaikki muutkin kokoelmat. Ja niin ne kulkivat päiväni Mikkeliissä, monen tuhannen kultaisen auringon kiertoessa.